

VERGİ CENNETLERİ, JERSEY ADASI VE GÖRÜNMEZLİĞİN DAYANILMAZ HAFİFLİĞİ

CHP Milletvekili Deniz Yavuzyılmaz'ın, 2014-2018 yılları arasında Irak Bölgesel Kürt Yönetimi'nin (IBKY) Türkiye-İrak petrol boru hattında taşınan petrole ilişkin taşıma bedellerini Jersey Adası'nda yerleşik Turkish Energy Company (TEC) adlı şirkete ödemesi ile ilgili olarak kamuoyuna açıkladığı çarpıcı araştırması, Jersey Adası'nı ve Vergi Cennetlerini de gündeme getirmiştir.

VERGİ CENNETİ GÖRÜNÜLMESİ İSTENMEYEN PARANIN KUTSAL MEKÂNI MIDIR?

Vergi cenneti, çok düşük vergi oranına sahip olan ya da hiç vergi alınmayan, özellikle çok uluslu şirketler tarafından yerleşik olduğu ülkelerde vergi vermemek amacıyla kullanılan bölgeleri ifade etmektedir. Vergi cennetlerinin uluslararası bilgi değişimi anlaşmalarına katılmaması, saydamlığın olmaması, gizliliğin esas olması, verginin ötesinde paranın ve bu paralar üzerinden yapılan işlemlerin görünmemesini isteyenlerin buralara yoğun talepte bulunmalarına yol açmıştır. Söz konusu bölgeler, zaman içinde dünyanın her tarafından gelen paraların "güvenle" saklandığı özel alanlar haline dönüşmüştür. Hemen hemen tamamının kıyı bankacılığı olarak da tanımlanan offshore özelliği olan vergi cennetleri, dünyanın her tarafında bulunabilmektedir. Bu bölgelerin temel gelir kaynağı tamamen getirilen paralardan alınan komisyonlardan oluşmaktadır. Vergi cennetleri, bağımsız ülkeler olabileceği gibi, ABD'nin Delaware Eyaleti gibi ülke içinde de bulunabilmekte, yahut genellikle küçük adalardan oluşan özerk bölgeler de olabilmektedir. Birçok bankanın offshore bölgelerinde bağlı kuruluşları vardır, bunun en büyük nedeni ağır yasal düzenlemelerden veya vergi

yükümlülüklerinden uzaklaşmaktır. Offshore bölgelerinin en önemli özelliği, hizmet verilen kişi ve kuruluşların yapacağı yatırımları cazip kılmak için sınırları dışına bilgi aktarmayarak, mali gizlilik olanağı sunmasıdır.[\[1\]](#)

Vergi cennetlerindeki faaliyetler genellikle paravan şirketler aracılığıyla yürütülmektedir. Paravan şirketlerin tipik özelliği, kâğıt üzerinde şirketler olup, çalışan elemanlarının ve bağımsız ofisinin bulunmamasıdır. Buralardaki bir ofiste yüzlerce, hatta binlerce şirket faaliyet gösterebilmektedir. Kurallar farklılık göstermekle birlikte genellikle paravan şirketin gerçek ortakları ana sözleşmelerde görünmemektedir.

Offshore özelliğine sahip vergi cennetlerinin başlıca avantajları şunlardır:

1. Vergi avantajı: Vergi cenneti özelliklerine sahip ülkeler, sıfır ya da düşük vergi oranları ile belli bir serveti yatırım olarak kendilerine çekme çabasıdadırlar. Dünyada vergi cenneti olarak bilinen çok sayıda ülke, yabancı yatırımcılar çekebilmek için son derece cazip vergi teşvikleri sağlamaktadır. Küçük, kaynakları sınırlı, nüfusu az ülkeler bu yolla devasa yatırımları ülkelerine çekebilmektedirler. Offshore finans merkezinde kurulan şirketler, yatırımcıların hesaplarının üzerinde bir kalkan görevi görerek, onları kendi ülkelerinde yüksek oranda vergilenme riskinden korumaktadır.

2. Varlıkların korunması: Vergi cennetleri, varlıkların mülkiyetinin yeniden yapılandırılmasında kullanılan oldukça popüler alanlardır. Şirketler, vakıflar ve tröstler aracılığıyla buralarda bireysel servetler kolayca el değiştirebilmektedir. Davalardan, kredi yasağından çekinen veya yüklü tutardaki şahsi malvarlığının bir kısmını yurt dışına transfer etmek isteyen kişiler, bu yönetime ilgi gösterebilmektedirler. Kişiler, kâğıt üzerinde işlem yaparak, kendi ülkelerindeki potansiyel sorunlardan kaçabilmektedirler. Bununla birlikte ABD gibi bazı ülkelerde offshore yatırımı yapmak serbest olmakla birlikte, buralarda elde edilen

kazançlar dağıtılsa bile vergiye tabi tutulabilmektedir.

3. Gizlilik: Vergi cennetlerinin tamamı, müşterileri için tam gizlilik düzenlemelerine sahiptir. Bu merkezlerde bankacılık işlemleri ve şirketlere ilişkin bilgilerin gizliliğinin korunması konusunda özel yasal düzenlemeler yapılmıştır. Bu gizliliğin ihlali halinde, taraflar ciddi sonuçları olan zararlar görebilecektir. Örneğin, bankacılık işlemlerindeki gizliliğin ihlali halinde, müşterilerin tüm bilgileri ve parasal hareketleri ifşa olacaktır. Bazı merkezlerde ortaklıkların açıklanması da gizlilik ihlali kapsamında düzenlemelere tabi tutulmuştur. Söz konusu gizliliğin özellikle tanınmış yatırımcılara önemli finansal avantajlar sağladığı açıktır. Tanınmış yatırımcılar, yatırımlarının ve tercihlerinin ayrıntısına kadar kamuoyunda yer almasından rahatsız olabilmekte; bu alanın mümkün olduğunca gizli kalmasını tercih edebilmektedirler.

VERGİ CENNETLERİYLE ULUSLARARASI ALANDA MÜCADELE ÇABALARI

OECD, yıllar boyunca vergi cenneti kabul edilen ülkelerin listesini yayınlayarak, burada işlem yapanları uyardı. OECD, ilgili ülke ve bölgelerin büyük kısmı saydamlık ve bilgi değişimi konusunda bir şekilde taahhütte buldukları için iş birliği yapmayan vergi cenneti kapsamındaki listesini 2018 yılında kaldırmıştır. Bununla birlikte Avrupa Konseyi ve FATF (The Financial Action Task Force- Mali Eylem Görev Gücü) yayınladıkları gri ve kara listelerle vergi cennetlerinin de içinde olduğu ülkeleri bilgi değişimi, saydamlık ve uluslararası kurallara uyum konusunda sıkıştırmaktadır.

Türkiye, 2021 yılında FATF'ın gri listesine girmiş ve taahhütlerini yerine getirerek 2024 yılında gri listeden çıkartılmıştır. Bununla birlikte Türkiye, ilk listenin yapıldığı 5 Aralık 2017 tarihinden beri Avrupa Konseyi'nin gri listede yer almaya devam etmektedir.[\[2\]](#)

Avrupa Konseyi, ilan ettiği listedeki ülkeler ve bölgeler için

şu kıstasları uygulamıştır:

a. Vergi kaçakçılığı ve vergi yolsuzluğu: Yasa dışı yollardan hiç vergi ödenmemesi veya ödenmesi gerekenden daha az vergi ödenmesi hali.

b. Agresif vergiden kaçınma uygulaması: Vergi yükümlülüğünü yasal yolları kullanarak en az düzeye indirme hali.

c. Kara para aklama: Orijini yasa dışı yollardan elde edilen paranın gizli olarak tutulması hali.[\[3\]](#)

VERGİ CENNETLERİ KONUSUNDA TÜRKİYE'DE YAPILAN DÜZENLEMELER:

a) Kurumlar Vergisi Kanunu'nda Yapılan Düzenleme:

Vergi cennetleriyle ilgili olarak Türkiye'deki en önemli somut düzenleme, Kurumlar Vergisi Kanunu'nun 30. maddesinde yapılmıştır. Söz konusu düzenlemeye göre, *"Cumhurbaşkanınca ilan edilen ülkelerde yerleşik olan veya faaliyette bulunan kurumlara (tam mükellef kurumların bu nitelikteki ülkelerde bulunan iş yerleri dahil) nakden veya hesaben yapılan veya tahakkuk ettirilen her türlü ödemeler üzerinden, bu ödemelerin verginin konusuna girip girmediğine veya ödeme yapılan kurumun mükellef olup olmadığına bakılmaksızın %30 oranında vergi kesintisi yapılır."*

Vergi cennetlerinde işlem yapılmasını önemli ölçüde sınırlayan bu düzenleme, vergi cenneti ülkeler listesi Cumhurbaşkanı'nca ilan edilmediği için bugüne kadar uygulamaya girmemiştir. Vergi cenneti kapsamındaki ülkelerin ilan edilmeme nedeni konusunda herhangi bir resmî bir açıklama yapılmamıştır. Bununla birlikte, çeşitli toplantı ve görüşmelerde, söz konusu ülkelerin ilan edilmesindeki sorunun, OECD'nin vergi cenneti listesindeki bazı ülkelerle Türkiye arasında yapılmış Çifte Vergilendirmeyi Önleme Anlaşmasının bulunması ve böyle bir ilan bu ülkelerle ülkemiz arasında sorunlara yol açabileceği şeklinde Dışişleri Bakanlığı görüşünün olduğu, sözlü olarak ifade edilmiştir. Günümüzde OECD'nin ilan ettiği vergi

cennetleri listesi yoktur. Ayrıca, Kanun maddesinde “Cumhurbaşkanınca ilan edilen ülke” kavramı vardır. Burada listeye hangi ülkelerin gireceği tamamen Cumhurbaşkanı'nın yetkisindedir. Ortada ilanı engelleyecek herhangi bir sorun bulunmamaktadır. Bu ilanın neden yapılmadığı konusunda halen kamuoyuna ikna edici bir açıklama yapılmamıştır.

b) Mali Suçları Araştırma Kurulu (MASAK) Bünyesinde Yapılan Düzenlemeler:

MASAK, 19.11.1996 tarihinde yürürlüğe giren 4208 sayılı Karaparanın Aklanmasının Önlenmesine Dair Kanun ile kurulmuş ve 17.02.1997 tarihinde faaliyetine başlamıştır. MASAK, doğrudan Hazine ve Maliye Bakanı'na bağlı olarak faaliyet göstermektedir.

Vergi cennetlerinde yapılan işlemler, yasal düzenlemelerde belirtilen görev alanına girmesi koşuluyla MASAK tarafından takip edilmekte, incelenmekte ve suç unsuru bulunması halinde gerekli işlemlerin yapılması için yargıya intikal ettirilmektedir.

MASAK, resmî web sayfasında karapara aklama yöntemleri arasında fonların fiziken yurt dışına kaçırılmasını ve vergi cennetleri (offshore) ile işlem yapılmasını özellikle saymıştır. MASAK, vergi cennetleri (kıyı bankacılığı-offshore) başlığı altında vergi cennetlerinin neden tercih edildiğini ve buralarda suç gelirlerinin nasıl aklandığını ayrıntılı olarak açıklamıştır. “Üçüncü kişilerce vergi cenneti olarak bilinen ve müşteriyle açık iş bağlantısı olmayan ülkelere müşteri adına fon transfer edilmesi” MASAK'ın “Şüpheli İşlem Bildirim Rehberi”nde şüpheli işlemler arasında sayılmıştır.

MASAK'ın vergi cennetleri konusundaki açıklamaları aşağıdaki gibidir[4] [5]

Vergi cennetleri müşteri çekmek için neler sunuyorlar?

– *Gizlilik*

- Politik istikrar
- Vergilendirme olmaması (sıfır ya da sıfıra yakın)
- Sermaye hareketlerinde tam serbesti
- Coğrafi konum olarak gelişmiş ülkelere yakınlık
- Gerekli altyapı (telekomünikasyon, ulaşım, konaklama)
- Uzman personel veya kurum (vergi danışmanları, avukatlar vs).

Suç geliri nasıl aklanıyor?

Para aklama bu ülkelerde mevcut finansal kuruluşlar (özellikle bankalar) veya paravan şirketler (shell companies) aracılığı ile olabilmektedir. Bankalar suçlular tarafından kurulabileceği gibi işbirlikçileri tarafından da kurulabilir. Merkezlerde kurulan bankalar ve paravan şirketlerin ortaklık yapıları hakkında bilgi edinilememektedir, dolayısıyla bunlar gerçek sahiplerinin bilinmediği şirketlerdir. Çünkü bu ülkelerde sıkı bir sır saklama yükümlülüğü olup mahkeme kararı veya hükümet izni olmadan, bilgi verenlere ağır cezalar verilebilmektedir.

Bir sınır ötesi banka, içinde bulunduğu ülkeden bankacılık işlemlerinin tümünü sürdürebilir ve bütün dünyaya suç geliri transfer edebilir. Ancak bu tür merkezler için ciddi sorumluluklar getiren düzenlemeler üzerinde çalışılmaktadır. Böylece bu merkezlerin aklamaya karşı mücadelede diğer ülkelerle iş birliği içinde olmasına çalışılacaktır. Bu yöndeki çalışmalar FATF içerisinde oluşturulan çalışma grubu ile iş birliği içinde olmayan ülkelere (non-cooperative countries and territories) uygulanacak direktifler tespit edilmek suretiyle yürütülmektedir. Bu sayede bu ülkeler için de iş birliği yapmamaları halinde yaptırım uygulamasına gidilebilecektir.

Bu merkezler kullanılmak suretiyle loan-back, fonların bu

ülkelere fiziki transferi gibi yöntemlerle aklanabilmektedir.

Yükümlüler nezdinde veya bunlar aracılığıyla yapılan veya yapılmaya teşebbüs edilen işlemlere konu malvarlığının yasa dışı yollardan elde edildiğine veya yasa dışı amaçlarla kullanıldığına dair herhangi bir bilgi, şüphe veya şüpheliyi gerektirecek bir hususun bulunması hâlinde bu işlemlerin, yükümlüler tarafından Mali Suçları Araştırma Kurulu (MASAK) Başkanlığına bildirilmesi zorunludur.

“Üçüncü kişilerce vergi cenneti olarak bilinen ve müşteriyle açık iş bağlantısı olmayan ülkelere müşteri adına fon transfer edilmesi” MASAK’ın “Şüpheli İşlem Bildirim Rehberi’nde şüpheli işlemler arasında sayılmıştır.

JERSEY ADASI NERESİDİR?

Jersey, Manş Denizi’nde bulunan 118,2 kilometrekare büyüklüğünde küçük bir adadır. Jersey, kendi hükümeti ve hukuk sistemiyle İngiliz Kraliyeti’ne bağlı bir bölge olarak faaliyet göstermektedir. Kendi, mali, hukuki ve yargı sistemi vardır. Adadaki Vali, Kral’ın kişisel temsilcisidir. Adada İngiliz kültürü egemendir.

2025 itibarıyla, Jersey’de faaliyet gösterme lisansına sahip, 160 milyar doların üzerinde mevduatı olan 20 banka bulunmaktadır.[\[6\]](#)

Jersey, 2000 yılında OECD’nin vergi cennetleri listesindeyken son yıllarda hakkındaki olumsuz imajı silmek için büyük bir çaba sarfetmiş, bilgi değişim anlaşmaları imzalamış ve uluslararası kuruluşlara verdiği taahhütleri yerine getirmiştir. FATF’ın gözetim altında tuttuğu bir ülkeyken, taahhütlerini yerine getirdiği için gri listeye dahil edilmeyen Jersey, 2019 yılında da Avrupa Parlamentosu’nun gözetim listesinden çıkarılmıştır.[\[7\]](#) [\[8\]](#)

Jersey, uluslararası vergi literatüründe günümüzde vergi cennetlerinin özelliklerine sahip dikkat edilmesi gereken bir

bölge olarak değerlendirilmektedir.

Jersey Hükümeti ile Türkiye Cumhuriyeti, 24.11.2010 tarihinde Bilgi Değişimi Anlaşması imzalamıştır.[\[9\]](#) Anlaşma, 11.09.2013 tarihinde yürürlüğe girmiştir. Anlaşmanın 3. maddesi gereğince taraflar, mükellefler ve her türlü vergi ile ilgili olarak talep edilen bilgiyi birbirine iletacaktır. Anlaşmanın 6. maddesi gereğince de lüzum görülmesi halinde, inceleme elemanları yurt dışına giderek bizzat kayıtlar üzerinde araştırma, soruşturma yapabileceklerdir.

SONUÇ

Vergi cennetlerinin, doğası gereği dışarıya bilgi sızdırmaması özelliğinden dolayı buralarda olup bitenleri ancak gazetecilerin araştırmalarından ya da internet üzerinden sızılarak edinilen gizli belgelerin medyada yayınlanmasıyla ortaya çıkan skandallardan öğrenebilmekteyiz. Panama belgeleri (2016), Paradise belgeleri (2017), Pandora belgeleri (2021) tarihe geçmiş örneklerdir. Wikileaks'in 2008'de açıkladığı Cayman Islands'daki kara para aklama ve vergi kaçakçılığına ilişkin belgeler de bir diğer örnektir. Dünyada büyük yankı uyandıran bu skandallarda vergi cennetlerindeki söz konusu para kayıtlarının sahipleri arasında ülkelerin önemli siyasi kişilerinin, iş insanlarının, sanatçıların ve sporcuların da bulunduğu ortaya çıkmıştır.

Türkiye'deki yasal düzenlemeler vergi cennetleri ve offshore bölgelerinde yapılan işlemlerin kontrolünü, soruşturulmasını ve kanun dışı uygulamaların olması halinde gerekli yaptırımların uygulanmasını sağlayacak özelliktedir. Özellikle bilgi değişim anlaşmaları, resmî olarak talep edilmesi halinde eğer varsa yasa dışı tüm organizasyonun rahatlıkla çözülebilmesine olanak vermektedir. Vergi cennetlerindeki yasa dışı operasyonlarla ilgili olarak Türkiye'deki yasal düzenlemeler, uluslararası standartlara uygun ve yeterlidir. İstenildiği ve yasal düzenlemeler etkin olarak uygulandığı takdirde önemli adımlar atılabileceği açıktır.

Bu yazının özeti 14.09.2025 tarihli BirGün Gazetesi'nde
Yayınlanmıştır.

[1] Fitzgibbon, Will; Halman, Ben; "Offshore Secrecy: What is a Tax Haven, Offshore Finance Explained" <https://www.icij.org/investigations/panama-papers/what-is-a-tax-haven-offshore-finance-explained/> April,06,2020.

[2] https://ec.europa.eu/taxation_customs/system/files/2020-02/eu-list-faq.pdf

[3] <https://www.consilium.europa.eu/en/policies/eu-list-of-non-cooperative-jurisdictions/>

[4] https://ms.hmb.gov.tr/uploads/sites/12/2021/02/MASAK-TBB.pdf?c_srt=4403261597421771171

[5] <https://masak.hmb.gov.tr/aklama-yontemleri>

[6] <https://www.investopedia.com/ask/answers/061716/why-jersey-considered-tax-haven-c-cs.asp>

[7] <https://www.jerseyfinance.com/insights/moneyval-update-for-financial-intermediaries/>

[8] <https://www.consilium.europa.eu/en/policies/eu-list-of-non-cooperative-jurisdictions/>

[9] https://cdn.gib.gov.tr/api/gibportal-file/file/getFileResources?objectKey=arsiv/mevzuat/uluslararası_mevzuat/JERSEY.pdf